

Edukačná pomôcka pri náprave porúch učenia

Edukačný program ako pomôcka pri vyučovacom procese **Učenie s porozumením, aktívne učenie** **Pomôcka pre inkluzívne vzdelávanie**

Využitie digitálnych technológií vo vyučovacom procese

Edukačný program určený pre prácu v:

školách

poradenských zariadeniach

prácu s deťmi doma

i pre cudzincov

ktorý sa prispôsobí špecifickým potrebám každého jednotlivého žiaka.

ABSTRAKT

SRHOLCOVÁ SANDRA (PaedDr.): Edukačná pomôcka pri náprave porúch učenia

Cieľom je oboznámiť špeciálnych pedagógov a iných odborných pracovníkov o možnosti využitia modernej odbornej pomôcky (DT) pri vzdelávaní a korekčných postupov pri práci s deťmi so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. Edukačná pomôcka poskytuje rozsiahlu škálu špecifických cvičení, ktoré sú potrebné pri nápravách porúch učenia a vzdelávaní žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. Prispieva k úspešnosti odbornej práce s týmito žiakmi, u ktorých boli tieto špeciálne potreby diagnostikované v zariadeniach výchovného poradenstva a prevencie, v základných a špeciálnych základných školách aj práce rodiča s dieťaťom doma, ktoré potrebuje efektívnu podporu vzdelávania.

Digitálne technológie dodávajú žiakom pocit samostatnosti, sebadôvery a hlavne motivácie s vysoko pozitívnym vplyvom a postojom k učeniu.

Sú ťažiskové pre deti so špeciálnymi vzdelávacími potrebami, ktoré si vyžadujú iný spôsob komunikácie.

S digitálnymi technológiami uľahčujeme proces poznávania - učenia, aktivizujeme osobnosť, upútame komplexnú pozornosť dieťaťa a tým oživíme celé vyučovanie.

Náš cieľ ktorý týmto programom dosiahneme je ten, že dokážeme žiaka vtiahnuť do učenia bez toho aby vedel, že sa opäť učí.

Umožníme mu zároveň týmto spôsobom dosiahnuť výrazne zlepšenie výchovo-vzdelávacích výsledkov.

KLÚČOVÉ SLOVÁ: dieťa/žiak so špeciálnymi výchovno - vzdelávacími potrebami, zdravotné znevýhodnenie, vývinové poruchy učenia, dyslexia, dysgrafia, dysortografia, porucha aktivity a pozornosti, mentálne postihnutie, autizmus, žiak zo sociálne znevýhodneného prostredia, špeciálny pedagóg, učebná pomôcka pre nápravu porúch učenia, pomôcka pre inkluzívne vzdelávanie, digitálne technológie vo vyučovaní, edukačná pomôcka.

Pri odstraňovaní porúch učenia sa snažíme vybrať vždy najúčinnnejšie nápravné metódy. Prvým krokom k úspešnej práci pedagóga je zaujať žiaka a motivovať ho k záujmu o učenie. Ak doterajšie metódy a formy či už do značnej miery zastaralé v dnešnej dobe nedokážu dostatočne motivovať dieťa k záujmu o učenie, vtedy je potrebné siahnuť po modernejších a prítiažlivejších formách. Jednou z nich je učebná edukačná pomôcka DysCom SK, ktorá vznikla na tento účel.

Edukačný didaktický program DysCom Sk oproti klasickej vyučovacej forme využíva prítiažlivejšie spracovanie učebnej látky a to pomocou pohyblivého obrazu a textu, obrázkov, reči (mnohé časti sú sprevádzané hovoreným slovom), hudby. V programe dieťa vníma proces učenia nielen ako učenie ale i ako hru. Týmto edukačným vzdelávacím programom aktívne zapájame žiaka do procesu učenia, čím pozitívne ovplyvňujeme proces poznávania a tak skvalitňujeme aj výsledky učenia. Digitálna technológia pozitívne vplyva na činnosť dieťaťa tým, že pôsobí na všetky jeho zmysly, čím umožňuje ľahšie pochopiť, osvojiť si a zapamätať poznatky, ktoré ho následne motivujú k hlbšiemu záujmu o učenie. Pozornosť žiaka a jeho interaktivita pri učení je základom úspešného vzdelávania. Prostredníctvom tohto odborného edukačného programu dokážeme u dieťaťa vzbudiť záujem a dostatočne ho motivovať do učenia. Takéto multisenzorické pôsobenie umožňuje dosahovanie lepších výsledkov vo vyučovacom procese. Edukačný program DysCom SK si vyžaduje zapojenie aktivity žiaka do procesu učenia, táto samostatná aktivita žiaka podporuje najúčinnnejšiu metódu – aktívne učenie. Program pomáha pri zmyslovom vnímaní, umocňuje prijímanie informácie viac ako jedným zmyslom.

Je určený všetkým deťom, ktoré majú z najrôznejších dôvodov ťažkosti pri osvojovaní čítania, písania a pri získavaní jazykových vedomostí, predovšetkým deťom so špeciálnymi výchovno -vzdelávacími potrebami, ale aj pre deti bez špeciálnych potrieb, ktoré napr. vyrastajú v inom jazykovom prostredí. Pomocou daného programu podporujeme viacmyslové, multisenzorické vnímanie, čím zefektívňujeme proces učenia. Multisenzorické učenie umožňuje žiakovi využiť na získavanie poznatkov práve ten zmysel, ktorý je najviac rozvinutý, eliminujeme tak ťažkosti s učením zapríčinené oslabením iného zo zmyslov.

Je určený pre prácu v školách, poradenských zariadeniach, prácu s deťmi doma i pre cudzincov.

Začať nie je nikdy neskoro.

Program ponúka tieto základné oblasti podpory:

Orientáciu – v týchto častiach sa rozvíja a precvičuje pravo – ľavá a priestorová orientácia, orientácia v rovine, v rade, v čase, určovanie smeru, (časti dňa a ročné obdobia, časová postupnosť, hodiny, týždeň, mesiac...)

Čítanie – od prvého zoznamovania sa s písmenkami v predškolskom veku, ZŠ až po plynulé čítanie textov pre žiakov vyšších ročníkov ZŠ či ŠZŠ.

(čítanie písmen - cieľom je zoznámiť dieťa s tvarmi písmen v texte vyhľadávaním, vyvodzovanie prebieha na slovných spojeniach s originálnymi sprievodnými obrázkami...)

(čítanie slabík – otvorené a zatvorené slabiky...)

(čítanie slov, viet , textov rôznej úrovne pre začiatok aj pokročilých, okienkové čítanie, použitie šablóny...)

Písanie – rozvíjanie zručností v používaní slovenského jazyka, ktoré sú náplňou vzdelávacích programov základnej školy na 1. stupni a programov pre špeciálne základné školy.

Rozvoj zrakového vnímania - má za úlohu cielené rozvíjanie a reedukáciu zrakového vnímania, pravo-ľavej orientácie, priestorového vnímania a vizuomotoriky.

(zrakového rozlišovania abstraktne konkrétnych obrázkov so zameraním na inverzné tvary, rozlišovanie písmen, slabík, slov, objektov a pozadia, stimulácie ľavo-pravého smeru očných pohybov, cvičenie pravo-ľavej orientácie, zrakovej pozornosti, vizuomotoriky, zrakovej pamäti a koncentrácie...)

Ďalšie cvičenia umožňujú vnímanie obrázkov, písmen, slabík a slov (objektov) na komplexnom pozadí. Schopnosť vyťahnutia objektu z pozadia predstavuje dôležitú zručnosť pre čítanie – schopnosť sústrediť sa na potrebný zrkavý objekt. Celé cvičenie je doplnené o možnosť pohybu objektu. Tým sa k úlohe pridáva i cvičenie postrehu, fixácie a samozrejme i smeru očných pohybov. To všetko v závislosti na zvolenej rýchlosti, veľkosti a možnostiach posunu. Koncentráciu je možno regulovať nastavením počtov objektov podľa potreby. Rovnako program ponúka vyše 20 možných variácií pozadia a rôznych variácií obťažností.

Cvičenie zamerané na precvičovanie dlhých a krátkych slabík.

Cvičenia na oddeľovanie predložiek od podstatných mien, zámen, a ďalších slovných spojení, nácvik kvantity vokálov a správne doplnenie dĺžňov, mäkčeňov, vokáňov a dvoch bodiek, cvičenia na uvedomenie si pravidiel písania „i“ a „y“.

Diktát – cvičenia sluchového vnímania (sluchová analýza a syntéza).

Problematika vybraných slov.

Nácvik písania „s“ a „z“ v predponách.

Precvičovanie písania samohlásky „ä“.

Nácvik správneho písania veľkých písmen.

Cvičenia zamerané na podstatné mená a predložkové väzby.

Stimulovanie slovotvornej produkcie dieťaťa – tvorenie slov s uplatňovaním analyticko – syntetického myslenia, obohacovaním slovnej zásoby dieťaťa.

Cvičenia na rozvíjanie slovnej zásoby – synonymá a opozitá.

Cvičenia na jemnú motoriku, vizuopercepciu a vnímanie farieb – maľovanky, skladačky.

Cvičenia na zrkavú pamäť a rozvíjanie pozornosti, upevnenie tvarov písmen – pexeso, rexeso...

Program DysCom SK je určený deťom:

predovšetkým so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami (dieťa so ŠVVP)

- **so zdravotným znevýhodnením:**
- deťom/žiakom so zdravotným postihnutím (mentálnym, sluchovým, zrkavým, telesným, narušenými komunikačnými schopnosťami, autizmom, s viacnásobným postihnutím)
- deťom a žiakom chorým alebo zdravotne oslabeným
- deťom a žiakom s vývinovými poruchami:
- s vývinovými poruchami učenia (dyslexia, dysortografia, dysgrafia)
- s poruchami aktivity a pozornosti
- žiakom a deťom s poruchou správania

- **žiakom zo sociálne znevýhodneného prostredia**
- **deťom a žiakom s nadaním**

deťom či žiakom bez špeciálnych potrieb (s intaktným intelektom z bežných škôl), ktoré:

- potrebujú cieľnú podporu napr. z dôvodu dlhšej absencie v škole
- deťom demotivovaným neúspechmi v škole
- je určený pre vzdelávanie cudzincov
- deťom a žiakom s rizikom rozvoja porúch učenia
- pre prípravu detí na čítanie a písanie pred vstupom do školy
- deťom v úvodných ročníkoch ZŠ
- v dospelom veku – pre pacientov po mozgovom cievnom príhode na znovunadobudnutie schopnosti čítať a písať

Program je možné využívať v:

Základných školách

Špeciálnych základných školách

Centrách poradenstva a prevencie – CPP, SCPP

Špecializovaných centrách poradenstva a prevencie – ŠCPP, SŠCPP

Materských školách

Detských integračných centrách

Centrách pre deti a rodiny - Detských domovoch

Liečebno-výchovných sanatóriách pre deti

najmä pri práci s deťmi doma

v nemocniciach so základnou školou...

Centrách voľného času

V **materských školách** je možné program využívať v rámci rozvíjania predčitateľskej gramotnosti pomocou uplatňovania špecifických metód, pričom zároveň rozvíjame aktívne počúvanie s porozumením (čítaním textov z programu, rozprávok a príbehov, vtipov, hádaniek...), súčasne aj overujeme porozumenie vypočutého textu s možnosťou zapájať deti do tvorivej dramatizácie s rozvíjaním ich aktívnej slovnej zásoby. U týchto detí predškolského veku v programe ďalej precvičujeme prvé zoznamovanie sa s písmenkami (písmená s obrázkami), rozvíjame zrakové vnímanie (zrakové rozlišovanie, objekty a písmená na pozadí). V časti so zábavným precvičovaním ako sú maľovanky, skladačky, rexeso a pexeso cvičíme jemnú motoriku, vizuopercepciu, priestorovú orientáciu, vnímanie farieb, koncentráciu pozornosti, zrakovú pamäť, pravo-ľavú orientáciu, orientáciu na ploche...Motivačné hry majú za cieľ aktívny spôsob motivácie. Samotná hra kladie nároky na jemnú motoriku a vizuomotoriku, cvičíme postreh a rýchlosť reakcií.

V cvičeniach na pravo-ľavú orientáciu sa zoznamujú s pojmami – vpravo, vľavo, (hore, dole, uprostred). Určovanie smeru cvičíme s pohybujúcimi obrázkami. Cvičenia na orientáciu v rovine (precvičovaním príkazu chod' od štartu k cieľu). Precvičujeme a zoznamujeme sa s pojmami: pred, za, prvý, posledný, hneď pred...Cvičenia v priestore sú zamerané na precvičovanie a zoznamovanie s pojmami: nad, vedľa, na, medzi, pod...

Ďalšie cvičenia dávajú deťom možnosť učiť sa orientovať v čase: (ráno, večer), v ročných obdobiach (jar, leto, jeseň, zima), zoraďovať obrázky podľa časovej postupnosti, určovať a nastavovať čas...

Podstatné je to, že prácu s týmto programom je možné prispôbiť každému jednotlivému dieťaťu individuálne.

Môžete si nastaviť stupeň obtiažnosti cvičení vzhľadom na vek, vedomostiam, ale i rôzne iné možnosti, ktoré sa dokážu prispôbiť schopnostiam dieťaťa, napr. individuálne tempo pri rýchlosti riešenia úloh.

Okrem týchto sa v programe nachádzajú i iné možnosti, ktoré si môžeme prispôbiť podľa individuálnej potreby ako napr. typ písma, jeho veľkosť a farbu, rez písma, štýl písma, nastavenie rýchlosti čítania práve čítaného slova, pri čítaní typ a farbu šablóny, meniť farby pozadia, nastaviť ozvučenie atď.

Program obsahuje i texty v rómčine, je pestro ilustračne obohatený (počtom asi 1 500 obrázkov). DysCom SK je komplexný a so svojou variabilitou použiteľný pre širokú vekovú škálu, ale aj rôznu úroveň mentálnych schopností, znalostí a vedomostí detí.

Tým, že je program variabilný umožňuje individuálnu prácu pre každé jednotlivé dieťa, čo je pri reedukácii s týmito deťmi to najdôležitejšie.

Program obsahuje okamžité hlásenie chýb. Po jednotlivej vykonanej úlohe dostane dieťa oznam o správnosti vyriešenej úlohy, ak urobilo chybu v úlohe, tak vtípné upozornenie.

Dôležitým prvkom programu sú i motivačné hry, ktoré nasledujú po niekoľkých splnených úlohách, je možné ich nastaviť a zaradiť presne podľa individuálnej potreby k dieťaťu. Tieto hry napomáhajú udržiavať dlhšiu pozornosť a koncentráciu dieťaťa pri práci s cvičeniami. Sú vhodnejšie pre nižšiu vekovú kategóriu detí.

Edukačný program Dyscom SK (autorky PaedDr. Srhoľcovej Sandry) je uvedený v Národnom registri učebníc, Ministerstvom školstva SR odporúčaný na používanie pri výchovno-vzdelávacej a poradenskej činnosti so zameraním na žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami a žiakov s ťažkosťami pri osvojovaní si čítania a písania v školách a poradenských zariadeniach.

Odborné posúdenie programu - recenzie:

Doc. PhDr. Ivan Bajo, CSc. - odborný recenzent

...Ako patopsychológ a defektológ – špeciálny pedagóg som sa odborne zameriaval na edukáciu detí populácie mentálne, zmyslovo a rečovo postihnutých, na deti so špeciálnymi poruchami učenia a správania a na deti so znevýhodneného sociokultúrneho prostredia. Prakticky všetky tieto deti mali ťažkosti aj pri zvládnutí elementárnej gramotnosti – pri osvojovaní si čítanej a písanej reči. Proces nápravy týchto porúch a úspešné terapeutické a učebné výsledky vždy znamenali pozitívny formatívny posun aj v iných oblastiach psychosociálneho vývinu postihnutého jednotlivca (vnímanie, predstavy, pozornosť, myslenie, učenie, komunikácia, psychomotorika a napokon aj osobnosť). Preto je každý efektívny prostriedok na dosiahnutie cieľa – osvojenie si čítania a písania – nanajvýš dôležitý – cenný. Počítačový program DysCom SK autorky PaedDr. Sandry Srhoľcovej k nim jednoznačne patrí svojim komplexným obsahom, rozsahom a novou, modernou formou. Významná je najmä možnosť širokej adaptácie a variability vzhľadom na veľké množstvo premenných v syndrómoch a v súvzťažných symptomatologických kombináciách. A napokon je tu možnosť permanentnej individualizácie – možnosť individuálneho kalibrovania programu v obsahu, postupnosti krokov a v tempe učenia.

Program DysCom SK teda autorka vytvorila a ide o tom, aby si pedagógovia tento nástroj osvojili, naučili sa s ním metodicky náležite pracovať a optimálne ho v edukácii využívať.

Prof. PhDr. Štefan Pikálek, Csc.- odborný recenzent

...Predkladaný program DysCom SK, ktorý sa dotýka problematiky edukačných aktivít detí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami aj bez špeciálnych potrieb, predstavuje významný stimulačný program, ktorý v konečnom dôsledku je užitočný tak pre zdravotne, či inak postihnuté, ako i pre intaktné deti. Zvlášť významný je tento predmetný program pre deti a mládež s mentálnym postihnutím, kde doteraz zaužívané programy sú v súčasnosti do značnej miery už inveterované a zastarané. V tejto súvislosti je žiaduce zdôrazniť, že ponúkaný počítačový program zahŕňa v značnom rozsahu aj intervenčné aktivity do problematiky rómskej society, kde ako je známe predstavuje edukačný proces v tejto komunite značné deficity. Je preto veľmi užitočné a potrebné, tak pre deti zdravotne postihnuté ako i pre deti a mládež, ktorých intelekt je v norme, ako aj u rómskej populácie aplikovať u nich súčasné moderné programy v zmysle uvedených intencií, ktoré ponúka vo svojom rozsiahlom programe, na ktorom niekoľko rokov pracovala PaedDr. Mgr. Sandra Srhoľcová.

Mgr. Brestenská – odborný recenzent

Počítačový program DysCom Sk je moderná učebná pomôcka na výuku čítania, písania i slovenskej gramatiky, ktorá poskytuje mnoho učebných a záujmových činností i reedukačných postupov v špeciálnych základných školách, ZŠ, v školských diagnostických i súkromných poradenských zariadeniach.

Za najväčší klad posudzovanej učebnej pomôcky pokladám veľkú šírku spracovaného obsahu a jej vysokú motivačnú úroveň. Počítačový program umožňuje individuálnu prácu s dieťaťom v slovenskom aj inojazyčnom prostredí / maďarské, rusínske ZŠ, ŠZŠ, aj u rómskych žiakov, ktorí nedostatočne ovládajú slovenský jazyk/. Práca na počítači je pre všetky deti veľkým lákadlom a ešte dlhý čas bude. Na počítači sú deti schopné s týmto programom sústredene a dlhodobo pracovať a osvojovať si vedomosti hravým spôsobom. Počítačový program je možné použiť na cielenú nápravnú činnosť u žiakov so špeciálnymi vzdelávacími potrebami, na diagnostickú činnosť u zdravých detí a žiakov špeciálnych škôl, na individuálnu činnosť žiaka v málotriednej škole, na zmysluplnú prácu v školskej družine, na samostatnú prácu žiaka doma, ale aj ako hru na odľahčenie práce v škole a v počítačovej triede.

Množstvo spracovaného obsahu a jeho variácií robí zo začiatku prácu s programom trochu náročnou, preto musí učiteľ úlohy pre žiaka pripraviť. Keď sa žiak naučí s programom pracovať, umožní to individualizovať vzdelávací proces pre potreby konkrétneho žiaka, pedagogickým i poradenským pracovníkom efektívne využívať pracovný čas v dlhodobom časovom rozpätí. Spôsoby práce s programom a rozličné možnosti jeho využitia autorka dostatočne vysvetľuje v sprievodnom texte k programu.

Program DysCom.Sk má autorka schválený na MŠ SR ako učebnú pomôcku na vyučovanie čítania, písania a porozumenia slovenskej reči ako základného predpokladu učenia a rozvoja osobnosti dieťaťa v materských, základných, ŠZŠ i v poradenských zariadeniach. Okrem jazykového významu posudzovaného programu podčiarkujem jeho diagnostické a reedukačné možnosti pri poruchách učenia, na skvalitnenie pozornosti a koncentrácie žiaka pri práci a na rozvoj psychomotoriky. Je to moderný, motivačne silný a obsahovo rozsiahly program so širokým uplatnením v diagnostike, učení i korekcii porúch učenia...

Doposiaľ pedagógovia či iní odborní pracovníci si pracovné listy svojpomocne tvorili sami a rozmnožovali pre potreby svojej terapeutickej práce. Tento program obsahuje špecifické cvičenia, špeciálne učebné a pracovné listy (vhodné na korekcie) s okamžitou možnosťou skontrolovania správnosti vypracovania úloh. Uľahčuje odborným pracovníkom šetriť a zároveň efektívne využívať svoj drahocenný čas a pri reedukačnej činnosti odbremeniť ich prácu na niekoľko rokov.

Informácie:

www.dyscom.sk

srholcova.dyscomsk@gmail.com

srholcova@centrum.sk

„ Nikto z Vás nevie, aké sú jeho schopnosti, pokiaľ sa nepokúsi ich rozvinúť. Človek môže prejsť celým životom nepozorovane s nejakou zvláštnou silou alebo talentom, ktorý by potešil ľudstvo a ktorý by mu prospel.“

Prentice Mulford